

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

18471
Nr
WIELKOPOLSKIF

1. Obiekt

21741
DWÓR

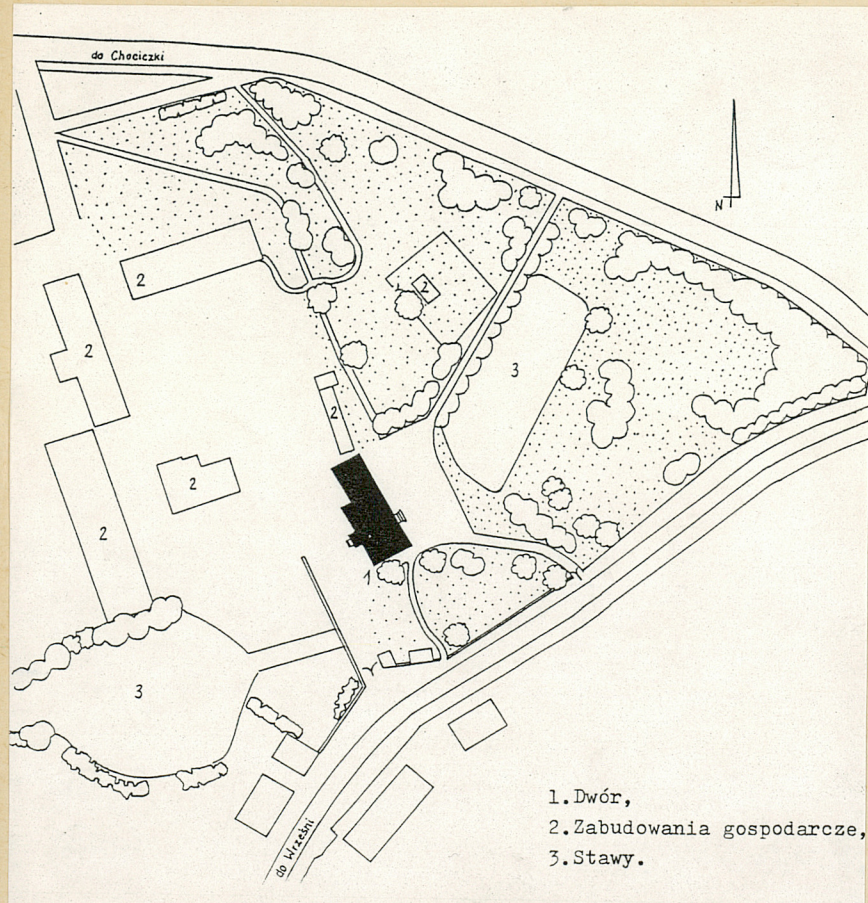
2. Czas powstania

1908

3. Miejscowość

B I A Ł Ę Ż Y C E

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

1. Dwór,
2. Zabudowania gospodarcze,
3. Stawy.

4. Adres Białeżyce
62-300 Września

nr hipoteczny Dobra ryc. t.131 Białeżyce

5. Przynależność administracyjna

województwo poznańskie

gmina Września

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Bialenzyce, Bialensitz

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975 r.

województwo poznańskie

powiat Września

8. Właściciel i jego adres

Kombinat PGR Bieganowo
62-300 Sokolniki

9. Użytkownik i jego adres

PGR Białeżyce

10. Rejestr zabytków

Nr 1730/A data 29.04.1975

autor zdjęć K. Jodłowski
data wykonania 1992 r.
miejsce przechowywania negatywów WKZ Poznań

Wg. ustnej tradycji miejscowość w średniowieczu należała do rycerza Białęża. Księga Wieczysta prowadzona od schyłku XVIII w. jako właściciele podaje synów Tomasza Kobylińskiego (zm. 1786) - Kajetana i Anzelma. Kajetan sprzedał swą część Piotrowi Sobolewskiemu (1801), Anzelm - Wincentemu Suchorzewskiemu (1808). W r. 1823 majątność wraca w całości do rąk rodziny Kobylińskich. Od r. 1888 właścicielem Białężyc jest Franciszek Beym. Za jego czasów, w r. 1908 wzniesiony został istniejący do dziś secesyjny dwór. W 1910 r. Białężyce kupił pasierb F. Beyma - Franciszek Opieliński, postępowy ziemianin. Przystąpił on do przebudowy dworu oraz unowocześnienia gospodarstwa. Po śmierci Opielińskiego (1931) jego rodzina nadal gospodarowała majątnością do r. 1939.

W okresie II Wojny Światowej majątkiem zarządzali Niemcy. Po wojnie nastąpiła parcelacja. W latach 1950-56 działała tu Spółdzielnia. W r. 1959 utworzono PGR Białężyce, od r. 1976 wchodzące w skład Kombinatu PGR Bieganowo.

Dwór przeznaczono na mieszkania dla pracowników, mieściła się tu świetlica oraz biura Spółdzielni, od r. 1960 - biura PGR.

Sytuacja: Dwór usytuowany jest w parku krajobrazowym, na terenie lekko opadającym ku pd.-zach., od pn. ograniczonym lokalną drogą do Chociczki, od pd.-wsch. - drogą boczną z Wrzesni do Środy. Gł. wjazd na teren parku doprowadzający przed wejście do dworu dawniej znajdował się po stronie pd.-zach., obecnie prowadzi od strony drogi poprzez podwórze otoczone budynkami gospodarczymi. Park zachowany jest w stanie daleko posuniętej dewastacji, niemniej czytelne są ślady dawnego układu dróg i ścieżek oraz osi widokowych - pierwszej od dworu poprzez istniejący tu niegdyś owalny klomb oraz staw w kier. pn.-wsch., drugiej - poprzez drugi staw w kier. pd.-zach.

Materiał i technika: Dwór jest budynkiem murowanym z cegły i otynkowanym. Wnętrza przekrywają stropy drewniane z podsufitką, nad piwnicami - sklepienie odcinkowe. Budynek nakrywają dachy o konstrukcji drewnianej, płatwiokleszczowej, kryte papą. Posadzki cementowe i z lastriko; podłogi drewniane (deskikryte wykładziną lub płytą pilśniową). Schody drewniane, balustrady tralkowe; schody do piwnicy murowane. Drzwi zewn. gł. 2-skrzydłowe, szklone, z nadświetlem, ramowo-płycinowe. Okna 4- i 6-podziałowe, szklone na kit bez szczeblin, konstrukcji skrzynkowej; okna przedsionka krosnowe.

Rzut: Dwór wzniesiono na planie prostokąta. Od strony parku część środkowa znacznie cofnięta, przed nią taras dostępny zewn. schodami. Od strony podwórzaprostokątny przedsionek dostępny zewn. schodami. Od pn. dobudowana nowsza część na planie prostokąta. Układ wewnątrz 2-traktowy, obecnie znacznie zmieniony. Klatka schodowa we wsch. części budynku (schody zabiegowe).

Bryła: Dwór jest całkowicie podpiwniczony. Jego bryła zbudowana została na zasadzie zestawienia trzech części: niższa, 1-kondygnacyjowa część środkowa ujęta została wyższymi, 2-kondygnacyjowymi częściami bocznymi. Poszczególne części budynku nakryte są dachami 2-spadowymi o niewielkim (ok. 25°) kącie nachylenia połaci. Budynek urozmaica od strony wsch. nakryty pulpitowym daszkiem taras poprzedzający cofniętą część środkową, od zach. - niewielki przedsionek. Od pn. - 1-kondygnacyjowa przybudówka.

Elewacje: Elewacje tynkowane. Kolorystyka oparta na zestawieniu ciemnobrązowych detali (pilastry, gzymsy itp.), białych obramień okien i blend oraz jasnobieżowych pozostałych partii ścian. Cokoł oraz podział na kondygnacje oraz zwieńczenie zaakcentowane profilowanymi gzymsami. Okna parteru prostokątne, wyżej - segmentowe, ujęte profilowanymi opaskami z tynku. Elewacja zach. 7-osiova. Jej część środkowa 3-osiova, z silnie przeszkłonym przedsionkiem, ujętym kanelowanymi pilastrami o uproszczonych wolutowych głowicach, z prostokątnym wejściem na osi; wyżej widoczne szerokie okno, zamknięte łukiem eliptycznym oraz ogzymsowany szczyt wklęsło-wypukły z uskokami, w którym ujęty dekoracją roślinną okrągły medalion z datą 1908. Części boczne 2-osiove, ujęte narożnymi pilastrami, zwieńczone dzwonowatymi ogzymsowanymi szczytami w których owalne blendy. Elewacja wsch. 7-osiova. Jej 2-osiove części boczne rozwiązane identycznie jak w elewacji zach. Część środkowa silnie cofnięta, pierwotnie 3-osiova (zachowały się ślady profilowanych obramień), poprzedzona tarasem o pełnej

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok.1500 m ³	ok.360 m ²	rezydencjonalno-mieszkalne	biurowe, mieszkalne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W latach 60-tych przeprowadzono remont doraźny oraz prace adaptacyjne.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne ściany, wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje) Wszystkie części budynku zachowane dość dobrze.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Stały nadzór konserwatorski.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Księga Wieczysta Dóbr Rycerskich t.131 - Białeżyce. Państwowe Biuro Notarialne Września;

Ewidencja parku dworskiego w Białeżycach, opr.H.Błaszyk. Urząd Miasta i Gminy Września.

22. Bibliografia

Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego ..., t.I, Warszawa 1880, s.185.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne rodzaj, miejsce przechowania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Krzysztof Jodłowski

Imię i nazwisko

data sierpień 1992 r.

26. Sprawdził

Imię i nazwisko

data

27. Załączniki

Wkładka nr 1

1. Miejscowość

B I A Ł Ę Ż Y C E

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DWÓR

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

cd.opisu, zdjęcia, rzut parteru

cd.opisu:

murowanej balustradzie z szeregiem prostokątnych wnęk, nakryty daszkiem wspartym na ozdobnych, metalowych słupkach (stylizowana dekoracja roślinna). Wyżej - szerokie okno zamknięte eliptycznie oraz ogzysowany szczyt wklęsło-wypukły z uskokami w którym kartusz ujęty dekoracją roślinną.

Elewacje boczne pd. i pn. 3-osiove; w elewacji pd. prostokątne wejście na osi.

Instalacje: Budynek wyposażony jest w instalację elektryczną, wod.-kan., ogrzewczą (piece) oraz telefoniczną.

Krzysztof Jodłowski, 08.1992 r.

Wkładkę założył: .....

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: WKZ Poznań

